

Strategisch Project Getestreek van Regionaal Een gemiste kans, flagrant onder

De voorbije drie jaar werd door het Regionaal Landschap Zuid-Hageland, de provincie, de Gete-gemeenten (Geetbets, Zoutleeuw, Linter, Landen, Tienen en Hoegaarden) een strategische visie op de Getestreek ontwikkeld. Natuurpunt Oost-Brabant (NPOB) zag hierin aanvankelijk een kans. De vereniging vertrok van een duidelijke toekomstgerichte visie op de Getestreek en de Getevallei. We hoopten deze visie in te kunnen brengen.

Dit Strategisch Project Getestreek zit nu in de eindfase. Spijtig genoeg stellen we vast dat op vlak van natuur, natuurontwikkeling en een robuuste vallei als klimaatbuffer er maar bitter weinig in de voorliggende teksten en kaarten is overgebleven. Alle verklaringen rond Blue Deal waarin ruimte voor de rivier en ruimte voor water centraal staat, ten spijt. NPOB constateert een schrijnend gebrek aan ambitie en vooruitziend denken. In de nu voorliggende teksten is het alsof bijkomende natuurontwikkeling in grootschalige eenheden niet aan de orde is. Op de laatste vergadering van de Stuurgroep dd 18 september maakte de delegatie van Natuurpunt Oost-Brabant duidelijk dat wat nu voorligt absoluut niet onze instemming kan krijgen. Voor ons is de NPOB-visietekst 'Getevallei Perspectief 2042' die we met de Natuurpunt-afdelingen in 2017 op de Walk for Nature in Linter uitbrachten het toetsingskader.

NPOB-visietekst 'Getevallei Perspectief 2042'

Riviersysteem met robuuste natuur en aaneengesloten natuurcomplexen: een eldorado voor biodiversiteit en een stevige klimaatbuffer

Tijdens de Walk for Nature 2017 presenteerde de vereniging een ambitieuze maar realistische toekomstvisie. Als we deze visie nu bekijken met de ogen van vandaag en in het perspectief van de Blue Deal was dit een stuk proactief denken, net wat je van een strategische visie mag verwachten.

In de **Blue Deal** wordt de nood erkend aan natte natuurontwikkeling met valleien als sponsen voor waterbeheer. Kansen te over in de Getevallei zoals op maar weinig andere plaatsen in Vlaanderen.

Er is ook de **Europese Biodiversiteitsstrategie** die stelt dat 30% van de landoppervlakte een daadwerkelijke natuurfunctie dient te krijgen. Kansen te over in de Getevallei zoals op maar weinig andere plaatsen in Vlaanderen.

Dan is er de **Europese Green Deal** waarin klimaatbuffering en natuurgerichte oplossingen ook zeer centraal staan. Kansen te over in de Getevallei zoals op maar weinig andere plaatsen in Vlaanderen.

Niet alleen voor klimaatbuffering maar ook voor opslag van koolstof zijn natte graslanden en natte natuur van zeer groot belang. Vanuit dit perspectief is de NPOB-visie actueler dan ooit. Deze NPOB-visie is de dagelijkse leidraad van waaruit we samen met de lokale Natuurpunt-afdelingen de laatste twee decennia gewerkt hebben aan de uitbouw van een robuuste natuurlijke structuur. En met succes. Dus de doelen zijn reëel en haalbaar. Niet alleen spijtig maar zelfs teleurstellend is dat nu de kans gemist wordt om deze onderbouwde toekomstvisie te verankeren in de Strategische Visie Getevallei van het Regionaal Landschap, de provincie en de Gete-gemeenten.

We zijn ervan overtuigd dat voor de toekomst het een grote uitdaging is om de Getevallei vanaf de gewestgrens in Hoegaarden, over Tienen, Linter, Zoutleeuw, Geetbets voor wat de Grote Gete betreft, en voor Kleine Gete van de gewestgrens tot de samenvloeiing in Budingen, en dan verder tot aan de monding in Halen, als een aaneenschakeling van samenhangende grote natuurcomplexen met natuurontwikkeling van Europese allure te realiseren. Lees duidelijk: **een aaneenschakeling van grote en samenhangende natuurcomplexen van Europese allure met versterking van de biodiversiteit, met ruimte voor de rivier en ruimte voor natuurlijke buffering van het hemelwater in de vallei.** Een vallei als een klimaatbuffer waar de natte natuur en de natte graslanden ook een belangrijke functie hebben als koolstofopslag. Waar ruimte is voor natuur- en landschapsbeleving. Waar deze Getevallei aantrekkingskracht en identiteit geeft aan een streek.

Vanuit dit perspectief is daar de laatste decennia door Natuurpunt van onderuit al veel aan gewerkt en perceel per perceel, stap voor stap gerealiseerd. Een strategische visie van de provincie en de gemeenten met het Regionaal Landschap als vliegwiel zou hier echt bakens hebben kunnen verzetten. Behoudens wonderen in de allerlaatste fase is wat nu voorligt een monument van de gemiste kansen. Een voorbeeld van hoe er een discrepantie is tussen wat de grote Europese en Vlaamse strategieën en toekomstperspectieven vooropstellen en hoe dit dan (niet) vertaald wordt in wat zou moeten doorgaan als een strategisch plan van de overheden.

De sfeer die het plan uitademt is er een van 'angst voor de natuur', 'angst voor natuurgebieden', defensief denken en vastklampen aan oude denkbeelden en de belangen die daarachter zitten. Schrik dat

■ **Grauwe klauwier.** Dankzij herstel van zijn biotoop door natuurontwikkeling teruggekomen in de Getevallei.
Foto Iwan Lewylle

Landschap en Gete-gemeenten

ambitieniveau voor natuur in Getestreek

zulke visie grootschalige landbouwontwikkelingen en scheuren en drainage van graslanden in de vallei zou kunnen hypothekeren... We zien in dit strategisch plan geen tijdsperspectief 2042 waar de fameuze betonstop een feit zou moeten zijn en Vlaanderen quasi klimaatneutraal zou moeten zijn. Integendeel: alle argumenten zijn goed om nog extra beton te gebruiken. In 2042 zal nog meer dan nu duidelijk zijn dat klimaatbuffering noodzakelijk is om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. Er staan ons immers zowel langdurige droogte- als neerslagperiodes te wachten en daarbovenop hevige stortbuien met neerslagpieken (cfr. Symposium Natuurpunt Oost-Brabant 18 februari 2017: Nood aan een robuust landschap en functionerende valleisystemen met het oog op klimaatbuffering en versterking van de biodiversiteit. Zie: www.natuurpunttoostbrabant.be). We zullen meer dan ooit de Getevallei met grote natuurcomplexen die tevens dienen als buffer voor het opvangen en vasthouden van hemelwater nodig hebben.

Maar de strategische visie Getestreek biedt daar geen antwoord op. Natuurontwikkeling is zelfs het vergeten kind en er wordt enkel zijdelings over natuur gesproken. Het is alsof natuur en natuurontwikkeling woorden zijn die niet mogen gebruikt worden. Nochtans zou het een grote kans zijn voor de streek zijn als natuurontwikkeling omarmd werd.

Nu meer dan 1000 ha in beheer bij Natuurpunt en provincie als motor

Er zijn nu reeds meer dan 1.000 ha beheerd natuurgebied gerealiseerd door Natuurpunt en de provincie Vlaams-Brabant. Wat nu nog een lappendeken is van percelen kriskras met daartussen meer intensief gebruikte kavels, kan in de toekomst tot

volle ontwikkeling en maatschappelijke functievervulling komen als ze uitgroeien tot samenhangende complexen waar ruimte kan gegeven worden aan water. We spreken van een bijzondere functionaliteit rond natuur, biodiversiteit, klimaatbuffering en ruimte voor de rivier, en dit via een mozaïek van grote, meer aaneengesloten natuurgehelen. Hier kan ruimte worden gegeven aan de rivier en aan natuurlijke processen. Als dunbevolkte en landschappelijk uitgestrekte riviervallei met veel structurele variatie, biedt de Getevallei eindeloos potentieel om tal van ecosysteemdiensten te vervullen. Kansen te over in de Getevallei zoals op maar weinig andere plaatsen in Vlaanderen. Natuurpunt Oost-Brabant wil dergelijk perspectief voor de Getevallei onder de aandacht brengen als een essentiële en in Vlaanderen unieke troef. Hier kan worden gebouwd aan de toekomstige aantrekkelijkheid van Getestreek, om er te leven en te werken, te investeren en te recreëren.

Natuurpunt en de Natuurpunt-afdelingen Velpe-Mene (Hoegaarden en Tienen), Linter, Gete-Velpe (Geetbets), Zoutleeuw en Landen, en ook de provincie Vlaams-Brabant leverden hier de laatste jaren uitzonderlijk werk met de uitbouw van een keten van beheerde hoogwaardige natuurgebieden met een oppervlakte van meer dan 1.000 ha als hotspots voor biodiversiteit en voor de natuur- en landschapsbeleving in een hele regio. Dat hierop niet voortgebouwd wordt in de Strategische Visie Getestreek is meer dan een gemiste kans. Onbegrijpelijk als je weet dat én Regionaal Landschap Zuid-Hageland en de provincie de pen vastgehouden hebben. En het bovenstaande zo naadloos aansluit bij de missie van het Regionaal Landschap en wat de provincie zelf al concreet op het terrein gerealiseerd heeft met het Grote Gete en Vinne-project.

■ **Structuur- en soortenrijk grasland met bloeiende meidoorn. Een eldorado van biodiversiteit. Foto Pieter-Jan Alles**

■ Zwarte ooievaar, nu een zeldzame verschijning, maar in de visie 'Gete Perspectief 2042' een doelsoort. Foto Pieter-Jan Alles

Natuurgebieden als een eldorado van biodiversiteit

In de valleien van Grote en Kleine Gete gaat het stroomafwaarts om de volgende gebieden. Ten zuiden van Tienen is dat de Spoorwegzate-Getebeemden te Hoegaarden (ca. 35 ha). Het Tiensbroek, Doysbroek-Viskot en het provinciaal natuurontwikkelingsproject Grote Getevallei (ca. 265 ha in Tienen, Linter en Zoutleeuw), Meertsheuvel ter hoogte van de samenvloeiing van de twee Getes en Bolwerk-Leeuwse Getevallei (samen ca. 22 ha) vullen de keten verder aan, samen met provinciaal domein Het Vinne en Klein Vinne (ca. 140 ha te Zoutleeuw). Na de samenvloeiing verbreedt de Getevallei, en op het grondgebied van Geetbets groeide Aronst Hoek, incl. Betserbroek en Rummens Bos, uit tot een complex van meer dan 350 ha.

Ook Rosdel-Schoorbroekbeek (ca. 89 ha te Hoegaarden) en het complex Mene-Jordaanvallei met Meldertbos en Wijtboek (Boutersem, Hoegaarden en Tienen, ca. 140 ha), het Aardgat in de vallei van de Kleinbeek te Tienen (ca. 7 ha) behoren tot het stroombekken van de Grote Gete en vallen binnen het Strategisch Project Gete. Dat geldt ook voor de Beemden (ca. 16 ha) in Landen en de vallei van Kleine Gete in Ezemaal.

■ Ruimte voor water en ruimte voor de rivier: klimaatbuffering en versterking biodiversiteit. Kansen te over in de Getevallei zoals op maar weinig plaatsen in Vlaanderen. Foto Pieter-Jan Alles

Van Lappendeken tot clusters van grote aaneengesloten natuurgebieden en complexen met grootse riviernatuur

Vooral de clusters ten noordoosten van Tienen met Linter, Zoutleeuw en Geetbets - als meest kenmerkende en omvangrijke clusters binnen onze regio - lenen zich tot ontwikkeling van grootse en samenhangende riviernatuur. Riviernatuur en natte natuur waar o.m. de Vlaamse Blue Deal het over heeft. Daar kunnen versterking van biodiversiteit en klimaatbuffering en buffering op natuurlijke wijze van het hemelwater op een geïntegreerde manier aangepakt worden. Binnen een duurzame en toekomstbestendige landschapsvisie vormen deze bestaande natuurclusters essentiële stapstenen voor de verdere ontwikkeling van een robuust rivierbekken met meer ruimte voor natuur, natuurontwikkeling en ruimte voor een levend rivierecosysteem. Het versterken en aaneenschakelen van de bestaande natuurcomplexen in opbouw tot grote, aaneengesloten natuurgehelen van Europees belang is de opdracht die Natuurpunt voor zichzelf gesteld heeft.

Grootse riviernatuur met soorten als zwarte ooievaar, woudaap, reigerachtigen, zwarte stern...

Naast beheer van de belangrijkste soorten- en structuurrijke graslandcomplexen met oog voor hun cultuurhistorische waarde is er hier ruimte en toekomst voor grootse riviernatuur met een herstelde waterhuishouding en spontane processen. Doelsoorten zoals grauwe klauwier, kamsalamander, wulp, kievit, geelgors enz. zijn hier aan de orde, en in de bronbossystemen rivieronderpad. De Getevallei biedt eveneens ruimte voor moerassen in verschillende stadia: waterpartijen met waterriet, moerassige ruigten, vochtige en ruigere overstromingsgraslanden, broekbossen in allerlei vormen met dood hout en ruimte voor natuurlijke processen. Doelsoorten zijn hier bv. zwarte ooievaar, zwarte stern, porseleinhoen, waterral, roerdomp, woudaap, blauwborst, reigerachtigen. Ook soorten zoals bever, waterspitsmuis en moerassprinkhaan krijgen er kansen. Hier kan ook de biodiversiteitscrisis aangepakt worden. Kansen te over in de Getevallei zoals op maar weinig andere plaatsen in Vlaanderen.

Leefgebied voor de Europese Habitatsoort roerdomp

Bij de Vlaamse taakstelling voor soorten in het kader van de Europese Habitatdoelstelling is de Getevallei in het vizier met respectievelijk de zone 'Vinne-Klein Vinne', deel tussen Gete en 's Hertogengracht, in het provinciaal natuurontwikkelingsproject Grote Getevallei en verder ter hoogte van Meertsheuvel en in delen van Aronst Hoek. Deze delen komen in aanmerking als leefgebied voor drie tot vijf koppel roerdomp (afbakening leefgebied waterriet). Deze gebieden kunnen een populatie die samenhangt met deze van Demervallei in stand houden.

Daarnaast is de Getevallei ook van groot belang voor het behoud van de populatie van de wulp, een soort die in Europees verband zeer sterk achteruitgaat en waarvoor doortastende maatregelen nodig zijn. Kansen te over in de Getevallei zoals op maar weinig andere plaatsen in Vlaanderen.

Eldorado van biodiversiteit gekoppeld aan een forse klimaatbuffer en waterbuffer

Kortom, met voldoende durf en ambitie kan hier een geheel tot stand komen met een hoge natuur- en recreatieve belevingswaarde. Dat laatste doordat ook grotere soorten zoals bever, water- en moerasvogels allerlei en typische valleigebonden soorten er volop kansen krijgen. De parallel hiermee geboden diensten van water- en klimaatbuffering worden dan volop benut. In de Getevallei werd onder impuls van Natuurpunt het laatste decennium veel in beweging gezet rond de versterking en erkenning van de vallei als natuurcomplex met naar Vlaamse normen unieke mogelijkheden. En met succes. De komende jaren is het zaak om deze gebieden verder uit te bouwen tot grootse aangesloten complexen die grotendeels hydrologisch hun eigen regime kennen, zoveel mogelijk onafhankelijk van de waterhuishouding buiten deze complexen. Versterking van biodiversiteit, klimaatbuffering en ruimte voor water en voor een levende rivier gaan hier hand in hand, en zullen ook de recreatieve structuur en mogelijkheden versterken. Dit biedt kansen voor de economische ontwikkeling van de Getestreek, zeker in combinatie met het rijke historische erfgoed ervan. Het wordt aantrekkelijker hier te wonen waardoor de lokale dienstensector wordt gestimuleerd. Het biedt volop bijkomende kansen voor de ontwikkeling van allerlei recreatieve diensten en streekproducten. Ecosysteemdiensten à volonté! Kansen te over in de Getevallei zoals op maar weinig andere plaatsen in Vlaanderen. Spijtig genoeg ziet het er naar uit dat de kans gemist wordt door het Regionaal Landschap Zuid-Hageland, de provincie en de Gete-gemeenten om dit te laten doorwerken in het Strategisch Plan Getestreek.

Grootse riviernatuur was in steek van NPOB bij het Strategisch Project Getestreek

De bovenstaande visie was de in steek van Natuurpunt Oost-Brabant bij het Strategisch Project Getestreek. We hoopten hierdoor de ontwikkeling in een stroomversnelling te brengen. We hoopten dat het proces van dit het strategisch project zou geleid hebben tot de opname in de visie van een integraal natuurcomplex t.h.v. de Grote Getevallei waar verschillende partners elk met hun eigen taakstelling en inzichten de kar trekken. Onze in steek was om de Getestreek op te waarderen en op de kaart te zetten met de grootse natuur en de kansen voor natuurontwikkeling in grote complexen.

Helaas is het helemaal anders gelopen

In wat nu in de laatste rechte lijn voorligt, vinden we niets van dit alles terug. Behoudens wonderen in de allerlaatste fase is het proces van de opmaak van de 'Strategische Visie Getestreek' dan ook een totaal gemiste kans en toont een totaal gebrek aan ambitie.

In tegenstelling daarmee is in het kader van het Sigma-plan wel een sterke visie rond natuurontwikkeling voor de

■ Overstroombare winterse graslanden: overwinteringsgebied voor de zeldzame wilde zwaan en tezelfdertijd leefgebied voor de wulp. Foto Wim Fourie

Demervallei uitgewerkt en vertaald in een Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan Demervallei met bijkomende natuurgebieden en behoud van de historische graslanden in de vallei. Als je daarmee vergelijkt, is het proces van de opmaak van het Strategisch Plan Getestreek voor Natuurpunt Oost-Brabant en de betrokken Natuurpunt-afdelingen een ondermaatse bedoening. Dit kan niet op onze steun rekenen. Integendeel. Als de Vlaamse minister voor Omgeving dit Strategisch Plan Getestreek toetst aan haar intenties rond bv. Blue Deal zal het ongetwijfeld teruggestuurd worden aan afzender.

Tijdens de NPOB-jubileumcampagne 1971-2021-2023 zullen we alles op alles zetten om het tij te keren en van een bedreiging een kans te maken. We blijven geloven in de realisatie van onze 'Visie Getevallei 2042' en zullen al het mogelijke doen om dit waar te maken door er zelf concreet aan te werken en door een continue beleidsbeïnvloeding en sensibilisatie.

Kansen te over voor grootse natuur en natuurontwikkeling in de Getevallei zoals op maar weinig andere plaatsen in Vlaanderen!

■ Voor roerdomp heeft Vlaanderen een taakstelling in het kader van de Europese Richtlijnen. Ruimte voor waterriet moet een duurzame populatie in de Getevallei garanderen. Foto VildaPhoto © Yves Adams

Laat de natuur in de Getestreek nu met de Corona-crisis niet in de steek!

Help mee aan de uitbouw van reservaten in de Getevallei. Doe een storting, 60% aftrekbaar.

Wat Natuurpunt de laatste 20 jaar in de Getevallei gerealiseerd heeft, kan als een wonder beschouwd worden. Het betekent een enorme versterking van de biodiversiteit. Elke dag krijgen we in de Getevallei nieuwe kansen om het huidige lappendeken van individuele percelen verder aan elkaar te breien tot grotere gehelen en complexen. Kansen te over voor grootse natuur en natuurontwikkeling in de Getevallei zoals op maar weinig andere plaatsen in Vlaanderen.

Meer dan 1000 ha beheerde natuur gerealiseerd in minder dan 20 jaar tijd. Maar de Getestreek is wel één van de minst dicht bevolkte streken binnen Oost-Brabant. Daarom moeten we op de regionale solidariteit voor fondsenwerving een beroep doen om de restfinanciering voor de aankopen te kunnen betalen. Wil je dat we de komende periode ook verder krachtig werken aan de uitbreiding van Doysbroek-Grote Geteproject- Bolwerk-Klein Vinne- Aronsthoek-Betserbroek-Dornebos?

- **Doysbroek-Grote Geteproject, Linter: project nr. 9963**
- **Bolwerk-Kleine Gete, Zoutleeuw: project nr. 9450**
- **Aronst Hoek-Dornebos, Geetbets: project nr. 9414**

Je kunt één van deze projecten steunen door een storting op rekening **BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt Beheer** te Mechelen met vermelding van het gekozen project: **'Project 9414 Aronst Hoek, of 9963 Doysbroek, of 9450 Bolwerk - Cadeau NPOB'**.

Gezien de fondsenwervende activiteiten zoals de afdelingsspaghetti in Linter, de natuurpizzadag in Dormaal en de kaas- en wijnavond in Gete-Velpe omwille van Corona afgelast werden, doen we een extra beroep op steun. Deze oproep is ook bestemd voor de talrijke deelnemers van deze activiteiten om een compenserende storting te doen met een uitzonderlijk fiscale aftrekbaarheid tot 60% tot eind dit jaar.

